

گفت‌وگویی صبا با عوامل فیلم «به عبارتی»

گذر از رنج‌ها از دریچه‌ها

هنرو تجربه این روزها میزبان فیلم «به عبارتی» به نویسندگی و بازیگری طاهای محمدی و کارگردانی مهدی کتیراچی است که تهیه‌کنندگی آن را امیر فکری بر عهده داشته و به دغدغه‌های یک مرد جوان و اتفاقات پیرامونش می‌پردازد. در ادامه گفت‌وگویی خبرنگار صبا با عوامل این فیلم را می‌خوانید.

مریم عظیمی
گفت‌وگو

مهدی کتیراچی:

خودم را پیش از هر چیز فرزند تلویزیون می‌دانم

ورود به سینما و آغاز حرفه فیلمسازی برای شما چگونه بوده است؟

من هم مثل اکثر فیلمسازان در همان ابتدای دوران دبیرستان به سینما علاقه‌مند شدم و کار را از همان زمان با ساخت فیلم و شرکت در دوره‌های آموزشی آموزشگاه‌ها آغاز کردم و بعد هم در دانشگاه و پس از آن با فیلم کوتاه مستند و برنامه تلویزیونی ادامه دادم. من کار حرفه‌ای خود را از سال ۸۵ آغاز کردم و وارد حوزه فیلمسازی و کارهای تلویزیونی شدم ولی پیش از آن به عنوان دستیار فیلمبردار در پروژه‌ها شرکت می‌کردم. مجموعاً ۸ فیلم کوتاه ساختم و «به عبارتی» اولین فیلم بلند من است. مابقی کارهای من بیشتر در زمینه مستند بوده است و در کنار مستند نیز در تلویزیون برنامه‌های زیادی را ساختم و به نوعی می‌توانم بگویم که در همه شبکه‌های تلویزیونی برنامه داشتم و به نوعی خودم را پیش از هر چیز فرزند تلویزیون می‌دانم چرا که کارم را رسماً آنجا آغاز کردم و خیلی هم علاقه دارم و هیچ وقت قرار نیست از تلویزیون جدا شوم و امیدوارم که در سینما نیز بتوانم موفقیت کسب کنم.

آیا ایده اولیه اثر متعلق به آقای محمدی بود؟

بله، ایده و طرح اولیه متعلق به طاهای محمدی است و از آنجایی که خودش نیز درگیر ماجرای خرید خدمت سربازی بود این قصه به ذهنش رسید، اما فیلمنامه‌ای که در ابتدا نوشته شده بود بار کمدی زیادی داشت و از طرفی به خاطر اینکه من بیشتر کار جدی انجام می‌دهم و از کارهای کمدی کمی دور هستم مدت زیادی با هم به بحث و تبادل نظر روی این فیلمنامه پرداختیم و در نهایت چون باز نویسی فیلمنامه را خودم انجام دادم بخش‌های کمدی کار را تا جایی که می‌شد محدود کردم تا از بار هنری فیلم کاسته نشود و در کنارش سکانس‌های کمدی نیز وجود داشته باشد.

شنیدم که فیلمبرداری شما در سقز با مشکل روبه‌رو شد؟

در ابتدای کار قرار بود که تولیدمان در سقز کردستان انجام شود اما بنا به شرایطی که اتفاق افتاد و از آنجایی که روز اول فیلمبرداری ما همزمان با خبر شهادت سردار سلیمانی بود و کشور به خصوص منطقه کردستان وارد یک فضای امنیتی شد ما حدود دو ماه کار را به تعویق انداختیم. بخش‌های ابتدایی فیلم در سقز فیلمبرداری شده و یکی از اتفاقات مثبتی که در فیلمبرداری‌های سقز رخ داد این بود که ما با عوامل کمی به سقز رفتیم و باقی عوامل و نیروهایی که نیاز داشتیم را تماماً از افراد هنری و بومی سقز انتخاب کردیم و این مسئله هم به لحاظ شرایط اقتصادی برای ما خوب بود، هم اینکه می‌توانستیم یک همکاری با بچه‌های بومی همان جا داشته باشیم و آنها نیز در یک کار سینمایی مشارکت کنند. همانطور که سفر کاراکتر اصلی از سقز به تهران در فیلم ایجاب می‌کرد مابقی فیلمبرداری‌های کار را در تهران انجام دادیم اما یک سری از صحنه‌هایی که باید در سقز فیلمبرداری می‌شد در استان البرز فیلمبرداری کردیم و در واقع محیط سقز بازسازی و بازنمایی شده است و کل فیلمبرداری‌های ما در سقز حدوداً ۱۵ روز بود.

قطعاً با توجه به تعویق دو ماهه فیلمبرداری در برنامهریزی‌ای که انجام داده بودید هم به لحاظ تعداد جلسه و هم بودجه به مشکل خوردید؟

طبق برنامهریزی که در پیش تولید انجام داده بودیم تعداد روز مشخصی برای فیلمبرداری‌ها در نظر داشتیم اما با توجه به شرایطی که برای ما پیش آمد این زمانبندی نیز تغییر کرد. در همان ابتدای کار ما با دو مسئله بزرگ روبه‌رو بودیم یکی شرایط اقتصادی که سال ۹۸ بر کشور حاکم شده بود و شرایط به گونه‌ای بود که هر لحظه نرخ همه چیز تغییر می‌کرد و ما ناگهان دیدیم همه پس اندازی که برای کار داشتیم صرفاً می‌تواند به هزینه خورد و خوراک و رفت و آمد عوامل مان برسد و برای باقی مسائل مجبور بودیم سرمایه جذب کنیم یا به فکر پول باشیم و دیگری هم مبحث کرونا که به تعطیل شدن

بیرون بیایم.

این فیلم علاوه بر اینکه تجربه اولین فیلم سینمایی من است تجربه یک مدل جدید فیلمسازی نیز برای من بود یعنی من در فیلم‌های کوتاه و مستندهایی که ساختم در یک قالب مشخصی کار کرده‌ام اما در این فیلم سعی بر این بود علاوه بر اینکه بعد هنری فیلم حفظ شود اثر کمدی هم باشد.

آیا در ساخت فیلم با چالش خاصی از نظر فنی مواجه بودید؟

با توجه به شرایط اقتصادی که در طول ساخت فیلم پیش آمد که هم سخت بود و هم جذابیت داشت بله با چالش‌هایی در این زمینه روبرو شدیم. ما از ابزار زندگی کنار کشیدیم چرا که واقعاً پولی نداشتیم تا بتوانیم بهترین تکنولوژی‌های سینمایی را به خدمت بگیریم و بخش قابل توجهی از فیلم را با یک سری امکانات حداقلی جلو بردیم اما از آنجایی که من سال‌ها مدیر فیلمبرداری بودم و قاب و دوربین را می‌شناسم و کلک‌هایی که بتوان با آن یک پلان خوب در بیاوریم را می‌شناختم سعی کردم این محدودیت‌ها به فیلم لطمه نزنند. خوب شرایط اقتصادی فیلم به هم ریخته بود و ما بخش‌های زیادی از فیلم را به خاطر نبود پروژکتور، بالامپ‌های ۱۰۰ که تا چند سال پیش در خانه‌ها استفاده می‌شد کار کردیم و با این لامپ‌ها پروژکتور ساختیم و نور گرفتیم. در یک جاهایی ما به دلیل نداشتن لنز مناسب از لنز ۵۰ فیکس آنالوگ استفاده کردیم و در بخش‌هایی از فیلم از همین لنز استفاده شده ولی خوشبختانه کمتر مخاطبی متوجه آن می‌شود و این نکات چالشی‌ای بود که ما را با تردیدهایی روبرو می‌کرد اما همچنان به پیش می‌رفتیم و در نهایت به نظر من کاری که باید، انجام شد و فیلم خوب در آمد.

گروه‌های فیلمبرداری انجامید و باعث شد که ما مجبور شویم تکه تکه کار را بسازیم، یعنی ما بخش‌هایی را ضبط می‌کردیم و مجبور بودیم مثلاً یک فاصله دو هفته‌ای بیندازیم تا قسمت‌های جدید را ضبط کنیم. از طرفی ممکن بود بازیگران مان درگیر کرونا شوند و حال ما مجبور بودیم صبر کنیم تا سلامت خود را به دست بیاورند و این ماجرا باعث شد که کار بسیار کشدار شود و کاری که اواخر سال ۹۸ استارت خورده بود سرانجام در ابتدای ۱۴۰۰ به پایان رسید.

دیدگاه شما برای اکران فیلم تان در هنر و تجربه چه بود آیا آن را برای اکران عمومی مناسب نمی‌دید؟

اجازه بدهید اینگونه بگویم که از ابتدا دیدگاه من این بود کار را برای هنر و تجربه بسازم یعنی حتی اگر تهیه‌کننده‌ای پیدا می‌شد که پول زیاد و بازیگران چهره در اختیار من می‌گذاشت باز هم دوست نداشتم که فیلم اولم فیلمی باشد که برای اکران عمومی ساخته شده است و دوست داشتم در همین بخش هنر و تجربه دیده شود چرا که خودم نیز یکی از مخاطبان هنر و تجربه هستم.

در فیلم‌های هنر و تجربه بعد هنری کار بیشتر معطوف فیلم‌هایی شده که به شدت ابزورد هستند و یک حالت غمناک یا خلسه‌واری روی بازیگرانش وجود دارد. نمی‌دانم که تفکر من تا چه حد درست بوده اما می‌خواستم این ریسک را انجام دهم که فیلمم در بخش هنر و تجربه هم نکات هنری داشته باشد و هم یک مقدار خاصی از کمدی را درونش ببینیم و این ریسک بسیار بالایی بود که حداقل مشابه آن در ایران خیلی کم دیده شده است. این یک ریسک بود حال اگر در جاهای بیرون زده یا خوب از آب در نیامده باشد به نظر من به عنوان یک فیلم اکسپریمنتال تجربی در این بخش قابل اعتنا است. من خیلی علاقه داشتم که از حالت کلاسیک و قالب‌ها و ژانرهای سینمایی